

”Ja hänen pitää luottaa henkensä käsiini”

Tämän vuoden aikana on ilmestynyt infektiolääkäri Reetta Huttusen runokokoelma *Valkoisessa takissa olen lähinnä mies*, ja anestesioologi Anneli Vainion novellikokoelma *Sydänrata*.

Anneli Vainio

Kun luottamus on vaikeinta saavuttaa, madallan ääntäni helpoin tapa olla naivistinen piirros reikäfarkeissa ja rastoissa sukupuolineutraali uskontovapaa päivänavaus kimeä lapsenääni, ajoittain kevytkenkäinen hupakko ja hänen pitää luottaa henkensä käsiini

Reetta Huttusen runot venyvät kokoelemaksi ja kasvavat kysymykseksi siitä, mitä me olemme itsellemme ja toisillemme. Aamulehden kritiikki jatkaa: ”Lääkärin työ on näköalapaikka ihmiseen. Fiktio antaa äänen asioille, joita on liian vaikea ilmaista. Lääkäri Reetta Huttusen tarkkanäköiset runot raottavat vaikenemisen hyvettä vaalivan ammattikunnan eteen vedettyä verhoa. Hän käsittelee lyriikoissaan erityisesti lääkäreiden kokemaa riittämättömyyden tunnetta.”

Saila käynnisti koneen ja tarkisti sen toiminnan. Hän valitsi sopivan kokoisen putken ja katsoi, että lääkkeitä oli varalla ruiskuissa ja suoneen yhdistetty lääkepumppu toimi moitteettomasti. Hän yhdisti happiletkun käsikäyttöisiin hengityslaitteisiin, pyysi madaltamaan vuoteen laidan, käänsi varovasti vauvan selälleen pää vuoteen reunaa kohti ja paimoi happinaamarin tiiviisti lapsen kasvoille.

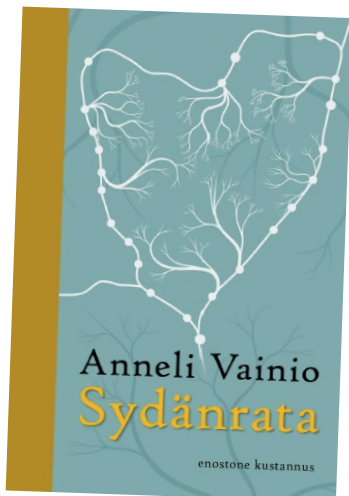
Anneli Vainion novellikokoelman kehyskertomus sijoittuu Montrealiin. Seudulle iskee jäämyrsky. Ensin kaikki näyttää kauniilta, kuin koko kaupun-

ki olisi peittynyt kimaltelevaan lasiin, mutta pian katastrofi näyttää todellisen luonteensa. Montrealista katkeavat sähkököt, sillat suljetaan ja suurkaupungin elämä pysähtyy. Ihmisiä aletaan evakuoita kodeistaan. Anneli ystävineen saa leiriytyä työtoverinsa Elisabeten taloon, jossa on puulämmitys. Ruoka valmistetaan takassa. Ystävykset alkavat kertoa toisilleen tarinoita kynttilän valossa. Koskettavat ja riipaisevatkin tarinat käsittelevät Anneli Vainion työurallaan lääkärinä kohtaamia keskeisiä eettisiä kysymyksiä.

Kirjailijat Reetta Huttunen ja Anneli Vainio, molemmat puette sanoiksi lääkärin työn näkymätöntä puolta, valkoisen takin alla liikkuvia tunteita. Miten kuvailisitte runojenne ja novellienne teemoja?

RH: Lääkärintyö täyttyy ilon ja työteliäisyyden hetkistä, mutta myös negatiivisista tunteista. Kirjoittajan on uskallettava mennä kipua ja häpeää kohti – raottaa sellaista, mikä on salassa. Luulen, että potilaatkin haluavat lukea lääkäristä ihmisenä, joka joskus väsyi, pettyy ja epäonnistuu. Kuitenkin: en ole koskaan tavannut kollegaa, joka ei olisi yrittänyt parastaan. Toivon että sen viestin voi lukea runojen läpi.

AV: Oman valkoisen takkini alle on mahtunut ristiriitaisiakin tunteita suhteessa potilasiin, työtehtäviin ja -ympäristöihin. Näitä olen halunnut kuvata kaunokirjallisuuden keinoin. Kuvaan ihmishuuhdeongelmia, pelkoja, tavoitteiden ja keinojen ristiriitaa, petoksia

ja pettymyksiä, kaiken epävarmuutta, elämän ja kuoleman kysymyksiä.

Reetta Huttunen, kirjasi alaotsikkona on Sairaalarunoja, ja kirjoitat yksikön ensimmäisessä persoonassa, minä-muodossa. Anneli Vainio, novelliesi päähenkilöinä on muitakin kuin lääkäreitä. Millaisiin tapah-tumiin ja tilanteisiin teoksenne liittyvät?

RH: Teos rakentaa lääkäriyden per-soonan ympärille ja sisään. Miten it-setunto, aikaisemmat kokemukset ja uuden oppiminen vaikuttavat lääkä-riyteen? Monet tunteet ovat niin uni-versaaleja, että koen ne uudelleen ja uudelleen tässä työssäni. Toivon, että myös kollegat voivat löytää kokoelmas-ta jotain itsestään.

AV: Osa tarinoista perustuu omiin kokemuksiini, toiset olen lukenut, lai-nannut tai varastanut. Henkilöllisyydet, maat ja tapahtumapaikat olen sekoittanu-t ja vaihtanut, mutta kaikissa kuvaa-missani paikoissa olen joskus asunut. Kaikki kertomani on yhtä aikaa fiktiota ja totta.

Molemmissa kirjoissa eräänä teemana on jännite lääkärin ammatin kirjoittamatto-mien vaatimusten – virheettömyyden, tiedon, taitavuuden, viisauden – ja toisaalta oman riittämättömyyden tunteen välillä. Miten koette tämän jännitteen?

RH: Siitä jännitteestä on kirjoitet-tu ja puhuttu vain vähän. Lääkäriys on instituutio, johon liittyy huomattava auktoriteettiasema. On pystyttävä mur-

Reetta Huttunen

Hannu Peltonen

tamaan luutuneita käsityksiä ja uskal-lettava, muuten ei synny mitään aitoa. Tuntuu helpottavalta saada pukea asia sanoiksi niin, että lukija voi tehdä omat tulkintansa.

AV: Lääkärin ammattiin liittyy aina odotusten ja todellisuuden välinen ristiriita. Kuka haluaa kirurgin, jota alkaa hirvittää kesken leikkauksen, tai lää-kärin joka tekee virheitä tai ei tiedä? Anestesiaalääkärinä opin heti koulutuk-sen alkuvaiheessa, että epävarmuuden tunteet on salattava. Tiukassa paikassa yritettävä viimeiseen asti, epäonnistua ei saa. Se on yksinäistä puuhaa. Riit-tämättömyyden tunne ja epäonnistu-misen pelko ovat silti todellisuutta ja varmasti tuttuja jokaiselle.

Mikä on vaikeinta lääkärintyön ja kirjoitta-misen yhteen sovittamisessa?

RH: Ajankäyttö. Kun elämä on täyn-nä asioita ja työtä, kirjoittamiselle jää vain vähän aikaa. Jos kirjoittamiselle ja ideoinnille ei ole aikaa, tulosta ei synny. tarinat vaativat loppoaikaa ja inkuboi-tumismahdollisuuksia, ilman niitä teks-tistä tulee väkinäistä.

AV: Omat julkaisuni olivat aluk-si tieteellisiä artikkeleita, kaiken tuli perustua faktoihin. Kesti kauan oppia

keksimään ja ”valehtelemaan”. Hissini pysähtyi aina pohjakerrokseen eikä tah-tonut jatkaa kohti alitajuntaa. Laskeu-tuminen miinus P3 -tasolle oli vaikeaa ja pitkän kehityksen tulos.

Ja lopuksi: onko lääkäriyden ja kirjailijuuden välillä ristiriitaa? Kumpi on identiteet-tisi, lääkärin vai kirjailijan?

RH: Tähän on helppo vastata. Minä olen lääkäri. Kirjoittajuus pitää sisäl-lään kirjoittamisen vapaaehtoisen ja in-stituutioista vapaan luonteen. Se mah-dollistaa syrjäpolut, epäonnistumisen ja oman kirjoittajaäänän hakemisen. Siksi on paljon helpompi kutsua itseään kir-joittavaksi lääkäriksi kuin kirjailijaksi, en huomaa tässä ristiriitaa. Lääkäriys synnyttää ahaa-kokemuksia ja assosiaa-tioita, joita on vapauttavaa hyödyntää kirjoittamisessa.

AV: Myös minä olen kirjoittava lää-käri. Molemmat identiteetit ovat ajan saatossa sulautumassa yhteen jonkin-laiseksi hyvin kirjavaksi kudelmaksi. Lääkärin työssä ja sen ulkopuolella saa-dut kokemukset ovat kaiken aikaa rikas-taneet toisiaan, haastaneet toisiaan. Yh-dessä niistä muodostuu elämäkoulun pitkä oppimäärä, jossa vieläkin ollaan vasta alaluokilla.